

Komentarji

Bank odpira vrata! —
Kritiki v Nemčiji vzeli
reform

Kakor čitamo, je John M. ...
... na Columbij, pred
... dejal, da bančna kriza
... ni končana.

... je rekel med dru-
... "Križa se je začela, ko so
... spirale vrata, danes pa
... bank odpira vrata in
... da se bo bančna kriza
... Za deželo bi bilo
... bolje, ako bi nekatere teh
... ki danes odpirajo vrata,
... zaprte za vedno. Večina
... zavodov se bo mo-
... boriti z velikimi težavami,
... odpušča z likvida-
... Večina teh bank se opira
... korporacijo za finančno re-
... kucijo, da jih "reši" in
... na nogah. Ako Amerika
... imeti zanesljiv ban-
... stem, mora najprej izpu-
... slabe banke, ki nič ne
... ljudstvu in le ogrožajo

... resnice je v teh bese-
... se nam, da je Roosevelt-
... "diktatura" pre-
... napram bankir-
... Diktatura je še vedno na
... bankirjev!

... je velika kriza strela 'A'-
... je ena tretjina bank
... ostali z dne tretjini
... rešeni s poznanim "finan-
... praznikom" prve dni le-
... marca. Roosevelt bi
... ljudstvu veliko uslu-
... bi bil dve tretjini bank,
... bile zaprte med tistim
... pustil stalno z apr-

... tretjina privatnih bank
... dovala, medtem pa naj-
... banke dobile vse pra-
... enega bančnega poslova-

... verjamemo, da bo ljudstvo
... zapadlo privatnim ban-
... — zlasti onim, ki si da-
... magajo nazaj na noge s
... od korporacije za fi-
... rekonstrukcijo in z vse-
... legalnimi triki.

... je pokazala, da je bilo
... je danes, da — preveč
... v Ameriki. Razni skemar-
... organizirali banke ne za-
... ker so bile potrebne
... temveč zato, ker so bi-
... potrebne njim, skemar-
... bankami, s hranilnimi
... naivnih ljudi, so razni
... "šustarji" pomagali se-
... opati se sebe in svojece,
... naj pa zdaj čakajo in ži-
... upanja ...

... kritična stranka v Nemčiji
... "sama razpustila". Hitler,
... katolik, je komunisti-
... socialistično stranko eno-
... žadil, toda klerikalcem
... da si to bolečino lah-
... ranjajo, ako se sami za-
... Človek bi mislil, da boli
... če ti kdo drugi porine
... rebra, ali če si ga sam
... pod pritiskom, toda Hit-
... prepiral klerikalce, da bo
... bolje, ako se sami uniči-

... kleralcem, pa naj so kjerko-
... dela to posebnih težav.
... odlični so in prilagodili se
... tudi Hitlerju in odpustili
... vse debele grehe kakor
... prilagodili Mussoliniju in
... krit tež njegova divja-
... Hitlerjevi fanatiki sanja-
... bodo pretvorili delodajal-
... delavce v Nemčiji v "ljube-
... brate". Kar zapovedali bo-
... agodilo se bo ... Družabni
... ostane stari, ampak ljud-
... morajo spremeniti. Ker tu-
... kritiki podpisujejo ta "rub-
... bodo z lahkoto presedlali
... kritično kljuse in Bosna bo

... letalci v Islandiji
... Islandija, 6. jul.
... italijanska flota 24
... je dospela včeraj sem iz
... To taka ugodnega vetra
... v Labrador, 1500 milj

HITLER PLANIRA 'PARADIŽ' Z VE- LIKIM KOLOM

Njegov načrt za gospodarsko re-
organiziranje Nemčije gre za
iztrebljenjem vseh nasprotni-
kov. Antinaciji ne bodo ime-
li nobenih pravic

Berlin. — Kakor je Hitler pre-
kosil Mussolinija v brutalnem
zatiranju svojih političnih na-
sprotnikov, tako ga bo prekosil
tudi v kreiranju novega ekonom-
skega "reicha," ki bo baziral na
smernicah jeklene pete za vse
nasprotnike. Nemčijo bo razdelil
v dva razreda: v razred nacijev
in antinacijev.

Iz govora Ernesta Stiehlerja,
voditelja "delavske fronte" na
Saksonskem, je razvidno, da bo
Hitlerjeva Nemčija pokopališče
za vse, ki imajo ali bodo dobili
marksistični ali židovski pečat.
Izključeni ne bodo le od vseh
vladnih služb, vključivši železni-
ce in sploh vse vladne in na pol
vladne industrije, ampak bodo
tudi od vse politične pravice.

V tej kategoriji so avtomati-
čno vsi židje in tudi Nemci, ki so
ali bodo poročeni z židovkami;
nadalje vsi marksisti in vsi de-
lavci, ki greše proti "tretjemu
reichu" — Hitlerjevemu režimu.
Dekret o židih in Nemcih poro-
čenih z židovkami je že stopil
v veljavo, socialisti, komunisti
in republikanci pa so v konfina-
cijskih taboriščih — tisoče in ti-
soče jih je.

Stiehler je rekel, da bo v Hit-
lerjevi Nemčiji edini kriterij
"delavska fronta." Tisti, ki ne
bodo sprejeti v to "fronto," bodo
brez vseh pravic — brezpravn-
ki kot sužnji. V tej "delavski fron-
ti" bodo tudi delodajalci — sploh
vsa buržoazija, ki bo glavni ste-
ber in vodja te "fronte."

"Delavska fronta" se bo pri-
čela v tovarni, kjer bodo delav-
ci in delodajalci organizirani v
tovarniških svetih. Tem svetom
bo načelovala oseba, ki je odgo-
vorna za obrat — delodajalec.
Tovarniški sveti bodo spojeni v
pokrajinskih svetih in preko
vseh pa bodo vladali voditelji
"narodne delavske fronte."

Če se tovarniški sveti ne bodo
mogli sporazumeti, bo sporna
zadeva predložena distriktni in
v zadnjem slučaju narodni in-
štanci, čije odlok bo zakon za
vse. Kdor bo kršil ta odlok, bo
lahko kaznovan z desetletnim
zaporom, črtanjem iz "delavske
fronte," kar pomeni izgubo drž-
javljanskih pravic in pravic do
vladne službe, njegovo premože-
nje pa bo zaseženo.

Vprašanje plač, počitnic in
tarifov bo reševal poseben tri-
bunal, v katerem bodo imeli de-
lavci in delodajalci enako zastop-
stvo, načeloval pa mu bo "sod-
nik." Plače ne bodo bazirane na
strokovni izurjenosti ali dolgo-
sti delovnika, ampak na cenah
življenjskih potrebščin v posa-
meznem kraju in na velikosti
družine. Kriterij bo družina pe-
tih oseb in čim večja bo družina,
tem več bo *proporcio* prejela. S
tem bo samski Hitler dajal pre-
mije za velike družine. Manjše
družine bodo proporcio preje-
male manj.

Prednost pri zaposlitvi brez-
poselnih bodo imeli člani nacijs-
kih sunkovnih čet, jeklenočelad-
niki in za temi drugi veterani
ter družinski skrbniki. Namreč
tisti, ki so — lojalni. Kdor ni-
ma te kvalifikacije, ne bo pri-
tem prišel v poštev neglede na
velikost družine. Zanj so konfi-
nacijska taborišča, katerih zad-
nje čase ne vzdržuje vlada, mar-
več jetniki sami. Vlada jim je
enostavno zasegla premoženje,
katerega rabi za vzdrževanje
teh taborišč.

In kot izgleda, bo pod tem na-
črtom Hitlerjeva Nemčija dobi-
la še več konfinacijskih tabo-
rišč, ki so živa pokopališča, in še
več novih grobov. Propagandni
(Dolje na 2. strani.)

Nove zmage sovjet- ske diplomacije

Poljaki pravijo, da so ruski ne-
napadalni pakti odgovor na
Mussolinijevo četverozevo

Varšava, 6. jul. — "Gazeta
Polska", uradno glasilo poljske
vlade, piše, da je uspeh nena-
padalnih paktov, ki ga je dose-
gla sovjetska Rusija, odgovor na
Mussolinijev direktorij štirih
držav. Poljaki sumničijo, da na-
men tega direktorija je, da v
bližnji bodočnosti začne z revizi-
zijo mej v prid Nemčiji.

London, 6. jul. — Maksim Lit-
vinov, vodja sovjetske delegaci-
je na ekonomski konferenci, je
včeraj podpisal nenapadalni pakt
z Litvinsko. To je štirinajsta de-
žela, ki je podpisala nenapadal-
no pogodbo s Sovjetsko unijo in
zadnja ob zapadni ruski meji.

Roosevelt študira indu- strijske pravilnike

Tekstilna industrija prva na vr-
sti, nato pride oblačilna. Dva-
tisoč opravlilnikov bo predlo-
ženih vladi

Washington. — Ob povratku
s počitnic je predsednik našel z
dokumenti obloženo mizo, med
katerimi je najvažnejši pravil-
nik tekstilne industrije. Splošno
se smatra ta kodeks za vzorec,
ki bo služil za podlago vsem na-
daljnjim pravilnikom, katerih
bo predloženih nad dvatisoč.

Vsled tega se pričakuje, da
mu bo predsednik posvetil ve-
liko pozornost. Na njegovo reagi-
ranje čaka z nadaljnjimi zasl-
šanji predvsem administrator
Johnson, ki ima pred seboj že
večjo kopico pravilnikov.

Za tekstilno industrijo pride
na vrsto ženska oblačilna in-
dustrija, ki zaposluje pol milijona
delavcev. Provizorični kodeks je
že izdelan in se o njem v krat-
kem prično zaslišanja. Prav ta-
ko je izdelan tudi za oljno in-
dustrijo. Jeklarska, lesna, antraci-
tna in industrija volne ter trgo-
vine z blagom so tudi že skoraj
dovršile svoje provizorične ko-
dekse. Izvemši oblačilne in-
dustrije so vse navedene indus-
trije izdelale svoje kodekse brez so-
delovanja delavcev iz enostav-
nega razloga, ker delavstvo v
njih ni organizirano v unijah.

Glede premogovne industrije
sta sedaj v teku dve konferenci.
Administrator Johnson je pre-
jel že več osnutkov iz posamez-
nih distriktov, dal pa je razu-
meti operatorjem, da se bodo
moral zediniti na en pravilnik
za vso bituminozno industrijo.

Pri izvajanju projektirane
kontrole industrij bodo admini-
straciji delali zapreke zakoni po-
sameznih držav. Johnson je že
prišel delovati za njih vsogla-
se s novimi razmerami. Do se-
daj se je odzvala le ena država
— Wisconsin.

AMERIKA OB- DRŽALA KON- FERENCO

"Zlati blok" kapituliral pred Roo-
seveltom. Vprašanje stabiliz-
zacije dolarja porinjeno v o-
zadje

London, 7. jul. — Biro, ki vo-
di ekonomsko konferenco, je si-
noči porazil "zlati blok" na pri-
stisk Američanov in resolucija
za "počitnice" je bila odklonje-
na. Američani so tudi dosegli,
da se vprašanje stabilizacije do-
larja ne razmotri več, obenem
pa so umaknili predlog carinske-
ga premirja. Biro bo izdelal nov
program gospodarske konferen-
ce.

London, 6. jul. — Mednarod-
na ekonomska konferenca, se je
odločila za "počitnice", ki bodo
trajale več mesecev. Delegatje
so pripravljeni za odhod v sobo-
to.

Američani so predlagali, naj
si konferenca vzame odmor do
17. julija, kar pa ni bilo upošte-
vano; konferenca bo mrtva naj-
manj tri mesece. Voditelji kon-
ference nočejo priznati, da je
konferenca doživela polom, zato
so uvrstili besedo "počitnice".

Roosevelt je v svojem odgovo-
ru na apel, naj Amerika pred-
loži kaj konkretnega in ohrani
konferenco pri življenju, izjavil
sinoči po telefonu, da mu je
končno prav, če se konferenca
začasno razide. Ameriška vlada
ne bo v tem času pod nobenim
pogojem dovolila stabilizacije
dolarja s stališča evropske va-
lute; prevrednotenje dolarja se
mora izvršiti edino s stališča
ameriškega blaga in cen. Ame-
rika se je odločila za "kontrolir-
ano prosperiteto" in vsa notra-
nja ameriška politika bo zdaj
koncentrirana v to smer. Evro-
pa lahko sledi tej politiki, ako
hoče, ne more pa odvrniti Ame-
rike z njene poti. To je smisel
Rooseveltovega odgovora.

Delegatje evropskega "zlatega
bloka" (Francija, Belgija, Ho-
landija, Švica, Italija in Poljska)
so imeli včeraj privaten sest-
nek in so se dogovorili, da nji-
hove države nastopajo skupno v za-
devah zlate valute z namenom,
da se njihova valuta ohrani in
utrdi. Ta dogovor se lahko tol-
mači kot nekaj temelj za gospo-
darsko in valutno unijo teh dr-
žav. Njihove centralne banke
izdelajo skupen načrt za zaščito
zlatega standarda in medseboj-
no pomoč, kadarkoli katera čla-
nica te unije pride v denarne
škrupice.

Carinsko premirje, ki ga je
predlagala Amerika, je bilo s po-
lomom ekonomske konference
avtomatično ubito. V vseh gla-
vnih potezah je gospodarski po-
ložaj tam, kjer je bil 12. junija,
ko je ekonomska konferenca za-
čela zborovati.

Hitler dekretira velike družine

Odretil je, da mora vsaka Nem-
ka roditi najmanj pet otrok

Berlin, 6. jul. — Hitlerjev fa-
šistični režim je objavil načrt
kampanje za povečanje "čistega
(arijskega)" prebivalstva Nem-
čije. Načrt je obelodanil dr.
Thomalla, ki bo vodil to kampan-
jo v imenu režima.

Načrt določa, da mora v bo-
doče vsaka "čista" nemška dru-
žina imeti najmanj pet otrok.
Družina, ki je brez otrok, bo o-
značena za "legalizirano prosti-
tucijo", plačevati bo morala po-
sebni davek in izgubila bo raz-
ne ugodnosti in pravice v "čisti
fašistični družbi". Ženske, ki
se nočejo omožiti in nočejo rodi-
ti otrok, bodo označene za "iz-
meček družbe".

Kampanja se je že začela v
Thuringiji, kjer so domače o-
blasti razpisale razne nagrade
za ženitve, med temi tudi bres-
plačno vožnjo na medene tedne
v Weimar.

Celo internirancem in jetni-
kom v zaporih so dovolili dopust,
da se lahko oženijo ali običejo
svoje žene doma.

Organizacija za zaščito ločenk,
ki je bila ustanovljena pred več
leti, se je zdaj morala reorganizi-
rati za zaščito družin in proti
zakonskim ločitvam.

Podražen kruh v Chicagu

Pekarije se pripravljajo na zvi-
šanje cene za cent

Chicago. — Zveza lastnikov
pekarij v Chicagu se pripravila
na podražitev kruha za en cent
pri funtu. To znači, da bo štru-
ca kruha stala šest centov. Pe-
kovski mojstri se izgovarjajo,
da prihodnjo soboto se podraži
moka zaradi federalnega davka,
ki ga bodo plačevali mlinarji. Ta
davek bo znašal 30c od bušlja
pšenice in mlinarji ga bodo na-
ložili odjemalcem moke, ti pa bi
ga radi odrinili konzumentom
kruha.

Cene življenjskih potrebščin poskočile za 30%

New York. — V zadnjih štiri-
h mesecih so se cene življen-
jskih potrebščin odnosno ži-
vilom zvišale za 30%, poroča
statistična organizacija Dun &
Bradstreet, Inc. Junija meseca
so bile 19% višje kot pred enim
letom. Na drugi strani so bile
plače v najboljših in docela o-
samljenih slučajih zvišane od 5
do 10%, in to po drastičnem zni-
žanju.

Administracija je pokazala, da
ji je predvsem za zvišanje cen.
Zvišanje plač je na drugem me-
stu. Če teh smernic ne zaobrne,
na kar ni upati, bo delavec pod
"novim dealom" še na slabšem
kot je bil prej.

ČIKAŽAN NIMA U- PANJA NA 'NEW DEAL'

Brez močne delavske strokovne
in politične organizacije bo
Rooseveltov liberalizem postal
iluzija, pravi Douglas

Chicago. — Paul Douglas, pro-
fesor ekonomije na čikaški uni-
verziteti in avtor več važnih knjig,
nima veliko upanja, da bo Roo-
sevelt uspel s kontroliranjem in
nadziranje kapitalizma. On
meni, če ne pride do splošne or-
ganizacije delavstva v unije ter
razvoja zadrugništva med far-
marji, obeh skupin pa v močno
delavsko politično stranko, se bo
Rooseveltov liberalizem izkazal
za prav tako veliko iluzijo kot
se je Wilsonov liberalizem.

Douglas pravi, da ne dvomi v
Rooseveltovo iskrenost in v is-
krenost njegovih svetovalcev, iz-
med katerih so večinoma profes-
sorji. Tudi on želi, da bi se iz-
vedle dalekosežne reforme brez
revolucije, ne veruje pa, da bodo
to dosegli.

Najbolj se motijo v tem, pra-
vi Douglas, ker smatrajo, da se
nahaja izven kapitalizma poseb-
na sila, povsem neodvisna, ki
naj kontrolira legalizirane kar-
tele. Slučajno imamo progresiv-
nega predsednika, ki si je izbral
zmožen štab svetovalcev. Tudi
industriji v svojem obupu pri-
znava, da so grešili.

"Ampak če se prosperiteta zo-
pet vrne v deželo, se bo kapitali-
zem skušal rešiti vsake efektiv-
ne kontrole in takrat se bo poka-
zalo, če je Rooseveltov liberali-
zem dovolj močan, da ga obvlada.
Dosedaj smo bili nezmogni re-
gulirati javne naprave v intere-
su konzumentov, še težje pa bo
regulirati industrije v celoti.

"Lastniki industrij se bodo
borili za visoke cene in nizke
produktivne stroške. V tem bo-
ju bodo skušali diskreditirati ale-
hernega, ki jim bo na poti. Ima-
joč kontrolo skoraj nad vsem de-
lom in odvisnimi dohodki, vsled
tega lahko prisilijo na kolena ale-
hernega poedince. Tudi si ni
mogoče predstavljati, da bi en
narod delavcev kot je Amerika,
posebno vzhodno od Missisipi-
ja, mogel kontrolirati deloda-
jalce.

"Iz tega sledi, da mora iti
vzporedno z Rooseveltovim pro-
gramom tudi organiziranje ti-
stih, ki so sedaj najslabšeji in
ki najbolj potrebujejo tistega,
kar svet najbolj respektira: mo-
či. Potrebno je graditi strokov-
ne unije in prav tako farmar-
sko zadrugništvo. In končno pa
potrebujejo mestni in podeželski
delavci svojo lastno močno poli-
tično stranko.

"Kljub Rooseveltovemu fine-
mu začetku se ne morejo zana-
šati na demokratsko stranko, ki
je na vzhodu in v mnogih kra-
jih na srednjem zapadu v zve-
zi z najslabšimi elementi na dnu
in vrhu človeške družbe. Če ne
pride do tega, če se ne zgradi
močnega unijskega, zadrugnega
in delavskega političnega giba-
nja, se bodo trajne koristi Roo-
seveltovega liberalizma izkazale
prav tako iluzijske kot so bile v
Wilsonovi dobi."

Profesor Douglas smatra, da
je prišel čas za ustanovitev no-
ve stranke s socialističnim pro-
gramom, ne pa s socialističnim
imenom. O tem je govoril tudi na
kontinentalnem kongresu v Wa-
shingtonu, kjer pa ni dobil po-
sebnega odziva s strani posl-
šalcev.

30-urni teden v Wisconsinu ubit
Madison, Wis. — Legislatura
je v aredo zavrgla Nixonov pre-
dlog za uvedbo trideseturnega
delovnega tedna v Wisconsinu,
ki ga je zagovarjala Wisconsin-
ska delavska federacija. Pred-
log je bil odklonjen s 43 glasov-
vi proti 38.

Dvorana novega geološkega muzeja v Londonu, kjer se je vršila mednarodna ekonomska konferenca.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTEOrgan of and published by the Slovene
National Benefit Society

Narodna: za Zdravstveno druzbo (izven Chica-
go) in Kanado: \$2.00 na leto, \$3.00 na pol
leta, \$1.50 na tri leta; za Chica go in Cleve-
land: \$1.50 na leto, \$2.50 na pol leta; za in-
ternacijo: \$2.00.

Subscription rates: for the United States
(except Chicago) and Canada \$2.00 per year,
except Chicago and Canada \$3.00 per year, foreign
countries \$2.50 per year.

Člani glasnikov po doporoki. — Rokopisi se ne
vrstijo.

Advertising rates on agreement. — Manu-
script will not be returned.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA

5557-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

Datum v objavi, na primer (May 31),
1933, poleg vsakega imena na naslovu po-
meni, da vam je s tem datumom poteka
zavezanost. Poslovila jo praviloma, da se
vam list ne vrne.

128

Domač drobiž

Posetniki razstave

Chicago. — Zadnje dni so o-
biskali svetovno razstavo in se
zglasili v uredništvu Prosvete:
Anton Šubelj, operni pevec, Me-
tod Končan, New York, N. Y.;
Frank in Angela Fiket, Steve
Fiket in Frank Tomšič, Jonn-
ston, Pa.; Stephany Mrmolja,
Antonija Stradot s sinom, Cle-
veland, O.

Nov grob

Red Lodge, Mont. — Tu je u-
mrl Joe Klopčič, star 44 let in
doma iz Krasne na Gorenjskem.
Podlegel je mrtvoudu. Bil je
član društva št. 81 SNPJ in za-
pušča ženo, dve hčeri in enega
sina.

Naselbina Sublet umira

Sublet, Wyo. — Ta stara slo-
venska naselbina, ki se nahaja
vasko na hribu, 7777 čevljev
nad morjem, bo kmalu izpraz-
njena. Rojaki, ki so bili nekoč
tu naseljeni v lepem številu in
delali v premovalni, se pre-
seljujejo v Kemmerer, Frontier
in drugam.

Stari bankirji — nova banka

Cleveland. — Namesto North
American Trust banke, sloven-
skega podjetja, nameravajo —
kakor poročajo — ustanoviti no-
vo banko, ki odpre vrata okrog
1. avgusta. Nova banka bo čla-
nica federalne rezerve. Stara
banka se zdaj pripravlja, da iz-
plača 20% starih vlog. Doslej
so bili izplačani trije odstotki.

Smrt rojakinje

Los Angeles, Calif. — Tu je
umrla M. Parkelj, roj. Trobec,
doma iz Poljanske doline. Za-
pušča moža in dva otroka.

Nesreča z avtom

Cleveland. — Zadnje nedeljo
je vlak Nickel Plate železnice na
križišču v Madisonu zadel avto,
v katerem sta se vozila Frank
Colarič iz Clevelanda in z njim
vred neki Hrvat. Hrvat je pravo-
časno skočil iz avta, Colarič
z avtom vred je pa vlak zagnal
sto čevljev daleč. Težko ranje-
nega so odpeljali v bolnišnico in
zdravniki pravijo, da ne ostane
pri življenju. Colarič je bil u-
poslen pri farmarju Johnu Za-
krajšku v Madisonu, O.

Umrli med košnje

Greaney, Minn. — Te dni je
nagla smrt pobrala Franka Glo-
bočnika, ki je bil doma od No-
vega mesta. Ko je kosil travo,
je padel na tla in umrl. Globoč-
nik je bil prvi naseljenec in sa-
lunar v Chisholmu. Zapušča že-
no.

Po večletni bolezni je tu umr-
la žena farmarja Martina Nova-
ka. Družina se je priselila sem-
kaj iz Soudana.

Suhači napovedujejo novo
stranko

Milwaukee, Wis. — Na zboro-
vanju Zenske krščanske tem-
perenčne unije je bila te dni
sprejeta resolucija, ki opozarja
vse suhaške sile v Ameriki na
"izdajstvo" republikanske in de-
mokratične stranke in poziva na
ustanovitve "tretje stranke", ka-
tera bo vodila boj za prohibicijo
in druga "velika moralna vpra-
šanja".

HITLER PLANIRA 'PARADIŽ'
Z VELIKIM KOLOM

(Nadaljevanje s 1. strani.)

minister je nedavno rekel, da
"tretji reich" stremi za tem, da
iz Nemčije napravi narod disci-
pliniranih delavcev, ki se imajo
pokoriti samopostavljenim vo-
diteljem.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

Potovanje po svetu

Cle Elum, Wash. — Prosveta
bi izvršila zelo priporočljivo
delo, ako bi pod tem ali enakim
imenom odprla rubriko, v kate-
ri bi se "bravce" vseprek
poučilo, kaj je treba vedeti pred-
no se človek spušča na poto-
vanje v Mandžurijo, Sibirijo
ali pa med kulukafre na azijske
otoke.

Ako bi se kaj takega v našem
listu nekaj časa vršilo, ne bo
pismo, ki ga je priložil dobri ro-
jak iz iz New Yorka, prav čisto
nič imponiralo, ker ne bo za čit-
atelje kaj takega popolnoma
nič novega, pač pa bi le izvalilo
pomilovalen nasmeš za fanta,
ki hoče biti avanturist zato, ker
je mislil, da je komunist. Vozil
se je takorekoč v balonu, ki ga
je sam napihnil, ko pa je v nje-
govem zepelinu zmanjkalo sape
in je pristal na trda man-
džurska tla, ga je seveda bridko
zabolelo po zadnji plati, in je
to "čisto naravno" potopil svo-
jemu prijatelju v N. Y. Ako
bo pisec mandžurskega pisma
še ostal živ in zdrav, mu te trde
avanturške skušnje ne bodo
prav nič škodile, še z veseljem
se jih bo spominjal. Spoznal bo
pač to, kar bodo morali tudi
drugi, da je treba zgraditi bolj-
še življenske pogoje tam, kjer
se, ne pa voziti se po svetu v
napihnenih balonih in iskati
železnice v Sibiriji, kjer jih še
niso zgradili, ali pečene koruze
v Mandžuriji, kjer jo še pose-
ljali niso.

Ameriški šolarčki dobijo zelo
zgodaj v svoji šolski dobi
precej veliko in lepo ilustrirano
zemljepisno knjigo. Šolske
oblasti pač želijo, da ti mali
ljudje nekaj vedo o svetu, koli-
ko so katere dežele industrialno
razvite in kaj pridelujejo. Ne-
bom trdil, da je ta knjiga "up
to the minute", zgleda pa, da
marsikateri naš proletarec ne
ve o svetu niti toliko kot je v tej
knjigi zapisanega. Ako bi pa
tisti, ki želijo potovati po svetu
ali se izseliti, čitali potopisne
revije ali kaj takega kot je ze-
lo avtentičen "Geographic Ma-
gazine" in potem še le potovali,
se bodo pa prepričali — in to
brez vsakega dvoma — da danes
živimo v dobi ko so nam na raz-
položbo informacije o deželi, ka-
mor gremo, in morda še boljše
kakor bi jih pa sami zbrali.

Kakor že prej omenjeno, iz-
gleda, da te vrste štivo med
našimi ljudmi ni posebno razšir-
jeno. Za vsakega zavednega de-
lavca je seveda zelo potrebno, da
čita socialne načrte, katere so
začrtali veliki ekonomski mi-
selci, za boljše pogoje človeške-
ga življenja. Veliko slovenskih
in hrvatskih proletarcev živi da-
nes mizerno življenje v tej de-
želi, kjer so leta in leta ustvar-
jali in gradili industrije, ceste
in železnice — sploh so gradili
tiste pogoje za boljše življenje,
o katerih pišejo Marx, Engels
in drugi. Dežela je zelo dobro
dograjena, in že takoj v tem ča-
su bi se lahko zelo malo delalo
in uživalo luksuz, katerega bi v
zunanjem svetu ne zmogli v ta-
ko velikem obsegu. Da se to
danes v Ameriki ne godi, pravi-
mo, da je kriv "roparski ka-
pitalizem" — zraven pa še z
velikimi črkami pripišemo "pro-
letarska stupidnost", ker smo
preveč mentalno leni; da bi vsaj
polovico toliko radi mislili kot
delamo s hrbtom, pa bi kapita-
lizem lahko preštel svoje dneve.

Tragično, a ne brez zabave, je
pa to, da so tisti proletarci, ki
so začeli misliti, že od vsega po-
četka med seboj v nesoglasju.
Vsi so delali napake — tisti, ki
so vodili in tisti, ki so sledili,
ker drugače skoraj biti ne mo-
re. Dober komunist je že z me-
no argumentiral, da je vnet
verniki tudi čisto lahko goreč bo-
jevniki delavskega pokreta. To
je seveda smešno. Kako more
biti človek borec za posvetno
življenje, ako pa v mislih trdo
verjame v krščanski izrek:
"Večje na tem svetu trpljenje,
večje bo v nebesih zasluženo?"
Prav tako smešen je socialist,
kadar lajku trobi v njegova
dolga ušesa: "Ti samo svoje že-
lje zapiši na volilni listek, drugo
se bo za tebe vse samo zgodi-
lo" itd.

Vse polno humorja se da iz-
vleči. Rusija je ovrгла kapita-
lizem, zdaj pa osrečeni prole-
tari po celih dvanajst dni sku-
paj prigrizujejo — gorko vodo.
— Na nekem banketu v Chica-
go je govoril učen človek z "za-
pada. Med drugim je tudi pri-
pomnil, da je videl v Seattle
"župo", ki je bila skušana iz
treh fižolov. Meni so se dvig-
nili lasje tam, kjer jih nimam,
ker vem, kaj to pomeni. Bil
sem že sam član trope medna-
rodnih trampov "tam v deveti
deželi", ko smo bili primorani,
da smo jedli "župo" iz belih
kuščarjev in delali "šmorn" iz
šilkrotnih jajc. Vse to bi rajše
še enkrat storil kakor pa da bi
jedel "župo" iz treh fižolov. Ko
je govornik končal, sem pogle-
dal, kako se počutijo drugi oko-
li mene. Vsak je bil videti gi-
njeno srečen, svoje oči je pa
imel vprte v gola kurja bedra,
katere je pravkar obral. Vsak
si je mislil: "Ali ni res tukaj v
Ameriki vse fino urejeno? Eni
imamo še polne mize, godba
nam svira "My country 'tis of
thee." Pojemo še lahko "Inter-
nacionalo", poslušamo govore o
fižolovi župi in sanjamo o soci-
alnem zavarovanju, ki ga nam
pokloni z meseca kovač, kadar
pa bomo vsi skupaj na smetišču
"pork chops" kosti obirali, se
bomo pa spomnili, da nam je
Cvetkovič dal objaviti pismo, ki
pravi, da pod delavsko diktatu-
ro jedo samo gorko vodo.

F. Klopčič, društvo 10.

Lažniva poročila o delu

Gary, Ind. — Časa imam do-
volj na razpolago, zato želim
delavce posvariti, da ni vse zla-
to, kar se sveti v kapitalistič-
nem časopisju, kjer kričavo o-
znanjajo, da v Garyju uposlu-
jejo na tisoče delavcev dnevno.
To je navadna in ostudna laž.

Resnica je, da so nekateri de-
partmenti poklicali svoje stare
delavce nazaj, ali na tisoče jih
še vedno čaka vsak dan po em-
ployment pisarnah, kdaj pride-
jo na vrsto. Nikar se ne dajte
zapeljati lažnivemu kapitalistič-
nemu časopisju, ako nečete biti
bridko razočarani, kot jih je že
bilo na stotine drugih. Posebno
sedaj je stvar težavna, ko se de-
lavstvo bori: ali zmagajo kapi-
talisti ali delavci.

Steel Trust Co. hoče za vsako
ceno delavcem naprtiti kompa-
nijsko unijo, tako da bi kompa-
nija še nadalje imela bič v ro-
kah in ga vihtela nad trpino.
Zunanje unije so poslale svoje
agitatorje sem, da organizirajo
jelekarske delavce. Poslali so jih
širok dežele. Tako je papa
Green od Ameriške delavske fe-
deracije poslal svoje organiza-
torje tudi v Gary. Svojo pisar-
no imajo na 1405 Madison, in
glavni organizator je D. M. Da-
vis iz Pittsburgha, poznan kot
dober borec za delavske intere-
se.

V soboto, 1. julija, se je vršil
prvi shod v Delavski dvorani.
Glavni govornik je bil kongres-
nik Shultze iz Hammonda, Ind.,
ki se točasno mudi na počitni-
kah. Obdržaval je že več delav-
skih shodov. On se bori za de-
lavsko stvar že od malih nog.
V svojem govoru je dejal, da se
ima zahvaliti delavcem za svoj
mandat, da jih zastopa v Wash-
ingtonu in da bo svoje obljube,

ki jih je dal pred volitvami te-
kom kampanje, tudi izpolnil.
Dejal je tudi, da imajo sedaj
jelekarski delavci lepo priliko, da
se organizirajo ter da je on z
njimi.

Torej je odvisno od delavcev
sami, dali pristopijo v svojo
lastno delavsko unijo, ali pa po-
stanejo žrtve kompanijske uni-
je. Pristopijo bodo v delavsko
unijo, v kateri bodo imeli bese-
do delavci sami, ne pa kapitali-
sti.

Andy Unetich.

Odhodni pozdravi

Podpisani pošiljamo poštave
24. junija s parnika Ile de
France, s katerim potujemo v
stari kraj, vsem znancem v oko-
lici Clevelanda in drugod. Po-
tovanje je zelo prijetno in ugod-
no. Imamo "pevski zbor", John
Languš pa igra na harmoniko.
Iz New Yorka nismo mogli pi-
sati radi hitrega odhoda. Ime-
na naše skupine: Frank in Rose
Mlakar, J. Languš, J. Sustersič,
Mary Železnikar s štirimi otroci,
Aleks Mandel, Frank Dra-
šler, A. Bučar, J. Marn, A. in
L. Harvat, Anna Hudocline in
Rosie Tames s sinom.

Frank Mlakar,
član in naročnik.

Z rudarske fronte

West Frankfort, Ill. — Polo-
žaj na tukajšnjem premovalni-
nem polju je sledeči: Rovi bolj
slabo obratujejo. Ko se ta ali
oni rov zapre za par tednov,
gredo rudarji v tistega, ki še
obratuje. Poznam moža, ki je
zaposlen na treh različnih me-
stih. Primeroma je tako: Oče
in mati sta doma, sinovi stav-
kajo; brat je doma, drugi dela,
ali pa oče sbeha in je sin doma;
sin stavkokaži, oče je doma itd.

V bližini so se vadle v kora-
kanju članice Women Auxiliary
organizacije, da priredijo pohod
dne 4. julija na Bellville. Neki
operatorski podreznik (McL.)
jih je očrnil, da so pele pesem
"Obesite Lewisa na lesniko".
To pa ni resnica, kajti tekmo
pohoda se ni nobena oglašala.
Slišati je bilo le povelja: left-
right, left-right. Pa se je pri-
peljal na lice mesta policijski
načelnik s strojnico in je razpr-
šil korakajoče ženske kakor kra-
gulj kokoši. Več žensk je bilo
tepenih. Na sodnijski razpravi
pa je policijski načelnik zgubil.

Isti dan zvečer so se pred hi-
šo, kjer stanujem, ustavili štir-
je avti. Iz prve so izstopili po-
ročnik Casaway, narednik Ad-
monson, titularni četovodja
Fern Eveth in računski podčast-
nik M—d, vsi od 9. poddistrikta
UMWA. Da so izgledali bolj
uradno, so nosili sivo-bele hla-
če, bele srajce in alamnike. Sve-
tili so z malim žarometom. Opa-
zili so, da sedijo pri sosedu J. J.
na stopnicah trije progresivni
rudarji. Kajpada, tepeni so bili
vsi. Prvi je udaril Fern. Ta
človek je gotovo že pozabil kaj
je bilo pred tremi leti na Buck-
nerju, ko ga je delovodja odso-
vil in ni imel ne dela ne denarja
ne jela. Takrat so se ga usmi-
lili rudarji in so volili zanj, da
je dobil službo podpredsednika
9. poddistrikta UMW. V povra-
čilo za to uslugo pa sedaj rudar-
je terorizira in pretepa mirne
stavkarje progresivne unije, ka-
teri so mu pred par leti poma-
gali do službe.

Gotovo je, da bo teroriste za-
dela kazen prej ali slej. Sedaj
jih je 26 pod skupno varščino

\$52,000. V Pinkneyvillu se bo
vršila sodnijska obravnava pro-
ti Browningu Robinsonu, šerifu
franklinskega okraja. Obravna-
vi bo predsedoval federalni sod-
nik iz East St. Louisa, Ill.

V okraju Saline je položaj
drugačen, ker tam so skoro vsi
rudarji na strani progresivne
grupe. Pa tudi lokalne oblasti
so na strani progresivnih rudar-
jev, tako okrajne, mestne in po-
licijske oblasti kakor vse ostale.
Na 3. julija sta bila aretirana
superintendent Peabody Coal
Co. in Willima Anderson, stre-
liški predelavci, ker sta nosila
preproščano orožje. Iz Gala-
tije sta bila aretirana policijski
načelnik James Springs, in ne-
ki prejšnji premovalski opera-
tor, ravno iz istega razloga, ko
sta spremljala stavkokaze na
Harrisburgu. Aretacijo je izvr-
šil šerif E. Choissier iz okraja
Saline.

V Prosveti sem čital dopis, da
se ohijjski rudarji spet organi-
zirajo. To je dobro, ampak če
jih spet dobi pod svojo kontrolo
Lewis, niti sam vrage jih več ne
reši iz njegovih krempljev.

Frank Kochevar.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Fr. T., Sharon, Pa. — Državni
urad za izterjevanje zaostale
mezde bo najbrž v Harrisburgu,
ki je glavno mesto Pennsylvan-
ije.

Gospodarski drobiž

IZ DEŽELE BREZ "MARKSIZ-
MA"

Po zanesljivih poročilih od po-
učenih krogov newyorškega Wall
Streeta, je podalo v Združenih
državah Sev. Amerike v mese-
cu januarju t. l. 739 tvrdk izja-
ve zaradi dividend in skupnem
znesku 178,839,349 dolarjev. To-
liko o položaju v posameznostih.
O položaju v splošnem pa lahko
čitatmo v ameriških in drugih po-
ročilih: Kupna moč ameriškega
delavstva je danes za celih 22
milijard dolarjev manjša kakor
leta 1929. V USA je 13 milio-
nov brezposelnih in nekaj mili-
jinov delavcev, ki imajo skraj-
šan delovni čas ali brezplačne do-
puste. Polovica ameriškega pre-
bivalstva živi v največji bedi.
Tudi mali trgovci so navezani na
javno dobrodelnost. Sistem jav-
nih šol je v mnogih krajih že
dejansko uničen, ker občine za-
radi zmanjšane delovne moči ne
morejo takih šol vzdrževati, o-
troci pa ne hodijo vanje, ker so
preveč izstradani oz. hodijo slu-
žit in beračiti kruh. Vse zaupa-
nje je uničeno. Milijoni brezpo-
selnih delavcev potujejo iz kraja
v kraj ter iščejo dela. Slika bi
bila nepopolna, če bi se istočas-
no ne spomnili tudi na milijon-
e premalo prehranjenih otrok.
In vendar so Združene države
dežela, kjer je sorazmerno mar-
kizem najmanj razvit. Kateri
vrag je pa tukaj ustvaril te raz-
mere?

PRESKRBA DELA V ŠVED-
SKI

Švedska socialno-demokratska
vlada je predložila državnemu
zboru velikopotezen načrt za po-
bijanje brezposelnosti. V te na-
mene zahteva vlada dovolitev
kredita v znesku 160 milijonov
švedskih kron (domalega pet
milijard dinarjev) za izvedbo
raznih javnih del. Računajo, da
bo na ta način mogoče preskrbe-
ti za najmanj 90,000 delavcev
delo, pa bodi posredno ali nepo-
sredno. Sedanja zaslišna javna
dela, ki se vršijo po podtarifnih
mezdah, bodo v celoti odprav-
ljena. Za dela, ki se bodo vršila
v okvirju del iz novega načrta
za javna dela, bodo veljali tarifni
delovni pogoji. Zakonski načrt
določa, da morajo nova javna de-
la imeti nesporen obkrožen
značaj. Delovni čas v celoti ne bo
smel presegati 40 ur na teden.
Nadurna dela se bodo dovoljeva-
la samo v izredno nujnih sluč-
jih, kjer bi pretela celokupnosti
velika škoda. Pri teh delih je tre-
ba paziti tudi na to, da se zaseb-
nim oz. že obstoječim podjetjem
ne bo delala nikakršna konkuren-
ca, da se ne bi zaradi tega spet
povečala brezposelnost pri teh
podjetjih. Zakonski načrt obse-
ga nadalje še razna določila gle-
de načina in financiranja name-
ravnih del kakor tudi glede raz-
delitve državne dotacije.

VELIKO "POSODILO"
V CSR USPEŠNO

Poročali smo že, da je
češkoslovaški parlament
dlog markista dr. Čech-
koni načrt o notranjem
jilu dela", ki je bilo raz-
po. Češkoslovaški republi-
ma namen preskrbeti za
zajavna dela, ki naj po-
zmanjšati brezposelnost.
lahko poročamo, da je to
zelo dobro uspelo in da
zaradi izrednega zanimanja
češkoslovaške javnosti bil
šam podpisni rok. Upati
bo to posojilo znatno omi-
do med brezposelnim delom
v CSR in s tem tudi
kulturni in civilizacijski na-
zadeti.

IN H KONCU: KAKO
JO KONZUMENTA

Trgovina s kozmetični-
delki dandanes ni ravno
ten in trgovski nepome-
sel. Poraba teh izdelkov
lika in kljub vsaj krizi
Samo pogledimo v ročno
mladega dekleta, pa bodi
di delavsko dekle, in ta-
mo videli, da je zlasti pud-
danes množinski predmet,
kar nihče ne govori o tem
vse to nepotreben luksu-
stvo, da bi med mlajšo
generacijo komaj našli
žensko, ki v svoji ročni
ne bi imela kakršnegar-
dra, napravila iz označ-
suz" za ta predmet nav-
srdnost. Vendar privatna
vina pa računa tudi z de-
da si mnogo žensk umilijo
tuje, inozemsko blago, z
no francoskega izvora, bo-
kor vse ostalo. In to že
miselnost tovarnarji te
izrabljajo. Kakor je ne-
ročal neki časopis, dajejo
tovarne in izdelovalke
kozmetičnih izdelkov v
protokoliirati fantazijske
torej imena tvrdi, ki de-
sploh ne obstojajo, in ki
čni predmeti, ki se izdelu-
ma, prodajajo potem kot
sko blago, ker dobijo za-
cene. In tako se kar mim-
in z dobro voljo goljufa
pri drugih predmetih.
mient pa seveda plačuje
kakor bi ne, ko je vendar
polni veljavi in sijaju ma-
latica:

"Ljudstvo hoče, da je
fano!"

Zbral in v celoto pove-

NEKAJ O "RAZPRODA"

Beseda "razprodaja"
mnoge žene kar nekaj
vpliv. Vse drvijo tja,
take razprodaje vrše in
jo blago, ne da bi pomis-
je to blago res vredno da
ki ga dajo zanj, niti če
merna tudi njega kakovo
zaradi tega so se razpro-
kar nekako razpase in
kjem vlogu dobimo tak
drugačno razprodajo. "O-
sti dovoljene", "inven-
"okazijske" in vse mo-
prodaje se vrše. Tu je na-
samo odprodaja oziroma
praznitev in izbežitev
metov. Često pa dajo
tvrdke za take razprodaje
toviti posebne predmete,
takih razprodajh vlečejo
tem lahko res govorimo o
bah razprodaj. Čujmo
ročilo o tem v švicarskem
znem tedniku "Genosse-
liches Volksblatt" z dne
bruarja t. l.: "Nedavno je
jala neka velika basel-
govna hiša v deftni raz-
tudi čevlje (pantofle), in
po zelo nizki ceni. Zaradi
se je raziskalo izvor teh č-
in poizvedba je zelo z-
Tovarnar je izjavil med
n. pr. tudi to-le: "Tvrdis-
vprašala, če lahko nahu-
izgotovim za njeno raz-
kakšne cene čevlje, ki
bili povsem poceni izgo-
po približno 4 švicarske
kos. In imel sem dve ob-
ji nisem nikakor mogel
ti v promet niti nista
zadovoljstva pri ljudeh in
ter drugi drugega nisem
odvzema. In tako sem
naročilo, da si bilo sa-
kaj sto parov." — Tako
Gotovemu tovarnarju pre-
že, kar določeno vsto:
ame stati! Ta se pa ravna
naročilo pri sirovinah, pri
lavi — pa gotovo tudi pri
skih menah — ali obrat-
pa srečno zaradi cenene-
prodajnega blaga". Pome-
primer dobro!

Bivši španski kronprince Alfonz, ki je zamenjal svoj prestol
na papirju za lepo dekle iz navadnih slojev in se z njo poročil v
Švici. Na sliki je njegova nevesta, senorita Sampedro.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

Ljubljana, sredi junija. Leta 1930 — je bil moj cilj, da dam objektivno sliko. Danes bi verjetno napisal knjigo nekoliko drugače. A s to pripombo jo izročam prevajalcu, kakor je bila prvotno napisana, razen da sem izpustil nekaj mest, ki bralcev zunaj USA ne zanimajo. Knjiga obsega 354 strani, izdaja je lepa.

Ubitega Feliksa Kmetya iz Podlippe v občini Ajdovec, ki so ga našli 11. t. m. v gozdu mrtvega, je preiskala sodna komisija in ugotovila, da je bil pokojnik ubit. Našli so ga v gozdu s prebito glavo, prepejani v kandijsko bolnišnico, kjer pa je podlegel ne da bi se bil zavedel ter razložil, odkod poškodbe na glavi. Star je bil 23 let, po poklicu dninar.

Vlak povozil neznanca. — Prijevnici v litjski okolici so našli na železniški progi vse razmesarjeno truplo nekega starca, čigar identitete še niso ugotovili. Tisti dan je tamkaj po vaseh hodil neki grbast berač, in morda je ta šel pod vlak. Povozil ga je vlak, ki vozi iz Zid. mosta v Ljubljano.

Umrli so: v Kranju 78-letni posestnik Anton Engelman, v Mokronogu 67-letni Edi Kolb, v celjski bolnišnici 24-letna Alojzija Hajnkova s Kristanvrha, 79-letni Blaž Pezdvešek iz Sopot pri Podčetrtku, 78-letni hlapec Andrej Zagorec iz Trbovelj, 72-letna dninarica Marija Nendlova s Kalobja in 59-letna dninarica Antonija Ožkova.

"Samo temnico in smrt!" — 30 let stari Vinko Puklavac iz Osijeka v Slavoniji je pred leti dovršil slikarsko in kiparsko akademijo v Gradcu ter zna pet jezikov. Službe ni mogel dobiti nikakršne in s slikarstvom preživljati se vendar tudi ne da. Pa je šel ter se izučil še za knjigovodjo in stenografa, službe še zmerom ni mogel dobiti. In tako je ta brodolomec v Zemunu stopil v stike z vlomilci ter z njimi izvrševal vlome in tatvine. Ko so te dni enega od vlomilcev prišli stražniki, je ta izdal tudi pajdaše, med njimi tega akademsko izobraženega vlomilca Puklavca. Pred sodnikom je orisal svoje življenjsko pot ter mirno dejal: "Pred seboj ne vidim ničesar drugega kakor temnico in smrt!"

Uboj pri Škocijanu. — Bajtar v Zagradu pri Škocijanu, Janez Kocjan, se je pred nekaj dnevi vračal domov z dela. Bilo je okrog desetih zvečer. Že blizu vasi ga je nekdo zavrtno napadel. Čez kak pol ure so našli kmetje nezvestnega Kocjana vsega v krvi. Prenesli so ga domov, kjer pa je naslednji dan umrl. Imel je 13 hudih ran, ki mu jih je bil ubijalec najbrže prizadejal s krampom. Zapustil je ženo in pet malih otrok.

Še en uboj ali nesreča? — V kandijsko bolnišnico so kmetje iz Svetinji pri Dobriču pripeljali Feliksa Kmetya, starega 32 let, doma iz Podlippe, občina Ajdovec. Kmet je imel glavo vso razbito; takšnega so našli v gozdu. Zdravniki so mu sicer nudili vso pomoč, a je Kmet naslednji dan (12. junija) podlegel poškodbam. Za poškodbe še ni znano, ali mu jih je kdo prizadejal in gre za uboj ali pa gre za nesrečo.

Zadnje čase se pogosto vzklika za sprijaznenje z bolgarskim narodom, in ko je Mussolini predložil svoj načrt štirih, so začeli vladni listi v Jugoslaviji govoriti celo o Rusiji kot matjuški slovanskih narodov. V stiski so se spomnili nje, ki so jo, dokler je bila caristična, imenovali "matjuško Rusijo". Potem so prišli boljševiki in Rusija je nehala biti matjuška. Zdaj v stiski pa so celo poslanci v skupščini govorili, kako se je sovjetska Rusija potegnila zanje in da jo bo treba priznati kot državo in kot matjuško slovanskih narodov. Od tod tudi vesti o nameri, da misli Jugoslavija Rusijo priznati, kar pa se seveda še ne bo tako hitro zgodilo.

Streliška ubila kolesarja. — Dne 14. junija je prihrumela nad Maribor huda nevihta s treskanjem in točo ter zahtevala človeško žrtev. Na kolesih sta se peljala proti domu po Tržaški cesti 25 letni posestnik Adolf Gobec iz Šmarja pri Jelšah in njegov 23 letni svak, posestnikov sin Franjo Luntič. Ta je vozil zadaj. Nenadoma je troščilo vanj. Oba je vrglo s koles, dočim pa se je Gobec kmalu zavedel, je Luntič ves ožgan obležal mrtve.

Umrli so: v Skarjučni Jernej Vode, posestnik in gostilničar, v Devici Mariji v Polju 76 letni posestnik Ivan Keber, v Ljubljani 86 letni Karl Dostal, v celjski bolnišnici posestnik Andrej Zorko z Javornika pri Svetju nad Celjem.

Ljubljanski velesijem. — Tudi letos se je vršil v Ljubljani velesijem, čeprav je bilo pričakovati mnogo manjšega obsega kakor druga leta. Otvorjen je bil 3. junija ter trajal do 12. junija. Slabo vreme je odbijalo še tiste goste, ki bi se ga kljub težkim časom lahko udeležili. Tako je bil obisk velesijem letos zelo slab, slabe so bile tudi kupčije, sklenjene na sejmu. Stalno deževno vreme je trajalo ves teden, zato je uprava velesijem podaljšala do 15. junija ter znižala vstopnino za polovico. To je zadnje dni nekoliko dvignilo obisk. Nekatere panoge industrije pa so bile s kupčijami zadovoljne. Zanimanje je zbuja razstava Dolenjske, ki jo je organiziral klub Krka: slike, zgodovinske listine in predmeti, dolenjska vina, ribniška suha roba, itd. Zelo bogato je bila zastopana spet pohištvena industrija, v kateri zavzema seveda prvo mesto St. Vid nad Ljubljano, kjer so najboljši pohištveni mizarji vse države.

Adamič "Dinamit" v hrvaščini. — Zagrebška založba "Binoza" je te dni izdala hrvaški prevod Adamičevega prvega večjega dela "Dinamit", prevedel dr. B. Kojić. Tež izdaji je napisal Adamič kratek predgovor, v katerem pravi, da so v borbi, o kateri govori knjiga, sodelovali tudi hrvaški in drugi južnoslovanski priseljenci, in da je ta knjiga v nekem smislu tudi knjiga o njih. Kratki predgovor končava z besedami: "Ko

sem pisal to knjigo — leta 1930 — je bil moj cilj, da dam objektivno sliko. Danes bi verjetno napisal knjigo nekoliko drugače. A s to pripombo jo izročam prevajalcu, kakor je bila prvotno napisana, razen da sem izpustil nekaj mest, ki bralcev zunaj USA ne zanimajo. Knjiga obsega 354 strani, izdaja je lepa.

Ubitega Feliksa Kmetya iz Podlippe v občini Ajdovec, ki so ga našli 11. t. m. v gozdu mrtvega, je preiskala sodna komisija in ugotovila, da je bil pokojnik ubit. Našli so ga v gozdu s prebito glavo, prepejani v kandijsko bolnišnico, kjer pa je podlegel ne da bi se bil zavedel ter razložil, odkod poškodbe na glavi. Star je bil 23 let, po poklicu dninar.

Vlak povozil neznanca. — Prijevnici v litjski okolici so našli na železniški progi vse razmesarjeno truplo nekega starca, čigar identitete še niso ugotovili. Tisti dan je tamkaj po vaseh hodil neki grbast berač, in morda je ta šel pod vlak. Povozil ga je vlak, ki vozi iz Zid. mosta v Ljubljano.

Umrli so: v Kranju 78-letni posestnik Anton Engelman, v Mokronogu 67-letni Edi Kolb, v celjski bolnišnici 24-letna Alojzija Hajnkova s Kristanvrha, 79-letni Blaž Pezdvešek iz Sopot pri Podčetrtku, 78-letni hlapec Andrej Zagorec iz Trbovelj, 72-letna dninarica Marija Nendlova s Kalobja in 59-letna dninarica Antonija Ožkova.

"Samo temnico in smrt!" — 30 let stari Vinko Puklavac iz Osijeka v Slavoniji je pred leti dovršil slikarsko in kiparsko akademijo v Gradcu ter zna pet jezikov. Službe ni mogel dobiti nikakršne in s slikarstvom preživljati se vendar tudi ne da. Pa je šel ter se izučil še za knjigovodjo in stenografa, službe še zmerom ni mogel dobiti. In tako je ta brodolomec v Zemunu stopil v stike z vlomilci ter z njimi izvrševal vlome in tatvine. Ko so te dni enega od vlomilcev prišli stražniki, je ta izdal tudi pajdaše, med njimi tega akademsko izobraženega vlomilca Puklavca. Pred sodnikom je orisal svoje življenjsko pot ter mirno dejal: "Pred seboj ne vidim ničesar drugega kakor temnico in smrt!"

Uboj pri Škocijanu. — Bajtar v Zagradu pri Škocijanu, Janez Kocjan, se je pred nekaj dnevi vračal domov z dela. Bilo je okrog desetih zvečer. Že blizu vasi ga je nekdo zavrtno napadel. Čez kak pol ure so našli kmetje nezvestnega Kocjana vsega v krvi. Prenesli so ga domov, kjer pa je naslednji dan umrl. Imel je 13 hudih ran, ki mu jih je bil ubijalec najbrže prizadejal s krampom. Zapustil je ženo in pet malih otrok.

Še en uboj ali nesreča? — V kandijsko bolnišnico so kmetje iz Svetinji pri Dobriču pripeljali Feliksa Kmetya, starega 32 let, doma iz Podlippe, občina Ajdovec. Kmet je imel glavo vso razbito; takšnega so našli v gozdu. Zdravniki so mu sicer nudili vso pomoč, a je Kmet naslednji dan (12. junija) podlegel poškodbam. Za poškodbe še ni znano, ali mu jih je kdo prizadejal in gre za uboj ali pa gre za nesrečo.

Problemi priseljenca

Za one, ki so prišli nezakonito v l. 1921—1924

Vprašanje: Ob začetku izrednega zasedanja kongresa so nekateri časopisi poročali, da je bil predložen zakonski načrt, po katerem bi se dovolila registracija prihoda onih, ki so prišli nezakonito pred dnem 1. julija 1924. Ali je kongres kaj storil v tem pogledu?

Odgovor: Dasi se smatra, da ni kongres proti podaljšanju iste pravice, ki jo uživajo oni, ki so prišli pred dnem 3. junija 1921, na vse one, ki so prišli pred dnem 1. julija 1924, vendarle kongres ni v prošlem zasedanju ničesar ukrenil v tem pogledu. Skoraj gotovo pride to vprašanje pred kongres v prihodnjem rednem zasedanju.

Pasport ni potreben za Mehiko

Vprašanje: Sem naturaliziran ameriški državljan in nameravam obiskati Mehiko, kakor tudi centralno-ameriške dežele. Ali mi je treba potnega lista?

Odgovor: Za ameriškega potnika ni treba pasporta za Mehiko, Kubo, Dominikansko republiko, Urugvaj, Paraguay, kakor tudi ne za Kanado. Potrebno pa je, da vzamete s seboj svoj državljanski papir, kajti je mogoče, da bo kdo zahteval, da pokažete svoje ameriško državljanstvo. Nadalje si je treba priiskrbeti posebno dovoljenje od mehiškega konzula in od drugih konzulov onih dežel, ki jih nameravate obiskati.

Ugotovljenje prihodov skozi Kanado

Vprašanje: Prišel sem v Ameriko l. 1911 in sem se izkrcal nekje v Kanadi. Teden potem sem odpotoval po železnici do Pittsburgha. Kako naj najdem ime parnika, s katerim sem prišel?

Odgovor: Ni treba, da inoizemec, ki so vstopili v Združene države po kopnem iz Kanade ali Mehike, vedo ime parnika, s katerim so prišli iz Evrope. Morajo pa navesti dan in ime priseljeniške postaje ob meji, kjer so bili pregledani od priseljeniških uradnikov.

Zalibog pa zapiski prihodov ob kanadski meji niso bili držani v dobrem redu v prejšnjih letih. Dostikrat je jako težko najti zapisek o prihodu. Tem bolj težko je, ako se kdo ne spominja dneva ne imena mesta, kjer je vstopil v Združene države. Vendarle naj prošilec za državljanske papirje navede vse podatke, kakor se najbolje spominja. Naturalizacijski urad ga obvesti, da-li so našli kak zapisek, ki potrjuje njegov prihod. Drugače ne preostane drugega, kakor da zaprosi za legalizacijo prihoda.

Inozemci v New Yorku ne morejo dobiti licence za pivo

Vprašanje: Ali more inoizemec, ki ima svoj prvi državljanski papir, dobiti v državi New York licenco za prodajo piva?

Odgovor: Alkoholični Beverage Board države New York je nedavno odredil, da le polni ameriški državljani smejo dobiti pivne licence.

Prošnji za drugi papir treba priložiti prvi papir

Vprašanje: Ali je zares potrebno poslati svoj prvi papir, ko se zaprosi za naturalizacijo? Ni zadosti, ako se le navede številko prvega papirja?

Odgovor: Obstoječi predpisi zahtevajo, da se priloži prvi papir s predhodno prošnjo za naturalizacijo. Umestno pa je, da si prošilec kam zapiše številko datuma prvega papirja, kakor tudi ime sodišča, ki ga je izdalo, tako da ima vse potrebne podatke za slučaj, da bi se prošnja skupaj s prvim papirjem kje izgubila.

Delo na javnih gradnjah tudi za deklarante

Vprašanje: Ali je res, da le ameriški državljani bodo smeli dobiti delo na federalnih javnih gradnjah, ki jih je kongres ravnokar dovolil?

Odgovor: Izvirno besedilo zakona (National Industrial Recovery Bill), ki je pooblastil trošek \$3,300,000,000 za javne gradnje, je vsebovalo določbo, ki je dajala prednost za vpisane vojnim veteranom in ameriškim državljanom. Ker bi taka določba ob sedanjih razme-

rah dejanski izključila vse inoizemce iz javnih gradenj, je Foreign Language Information Service začel živahno kampanjo proti dejanski izključitvi inoizemcev iz javnih gradenj. Vsaj deloma se je uspelo, kajti zakon, kakor je bil končno sprejet od kongresa, ne daje prednosti le veteranom in ameriškim državljanom, marveč tudi inoizemcem, ki imajo prvi papir. Novi zakon je zato manj ugoden le za one inoizemce, ki iz enega ali drugega vzroka nimajo še prvega papirja.

Hitra legalizacija je mogoča

Vprašanje: Prišel sem v Združene države l. 1914, ali se ne morem niti približno spominjati ne dneva ne imena parnika. Kako dolgo vzame, da se dobi certifikat registracije v smislu onega zakona, ki dovoljuje inoizemcem, ki ne morejo dokazati zakoniti vstop v Združene države in ki so prišli pred l. 1921, da legalizirajo svoje bivanje in tako zaprosijo za državljanske papirje?

Odgovor: Ako je tiskovina (Form 659), ki služi za prošnjo za registracijo, pravilno izpolnjena in je prošilec zadostil vsem predpisom glede prošnje, je sedaj mogoče izvršiti registracijo v prav kratkem času. V nekaterih izrednih slučajih je bil certifikat registracije izdan celo tekom dveh tednov. Navadno pa treba v newyorškem okraju čakati približno en mesec od vložitve prošnje.

Razlika časa

Vprašanje: Ko je dvanajst opoldne v New Yorku, koliko je ura v drugih važnih mestih sveta?

Odgovor: Ko je 12. opoldne (Eastern Standard Time) v New Yorku, kažejo ure v sledečih mestih ta-le čas: Buenos Aires 1. pop., Mehiko mesto 11. prep., London, Pariz in Madrid 5. pop., Berlin, Kodanj, Stockholm, Budapešta, Zagreb, Ljubljana, Beograd, Geneva, Dunaj, Rim in Varšava 6. pop., Moskva 7. pop., Teheran v Perziji 8. pop., Sanghaj, Hong-Kong in Manila 1. jutraj prihodnjega dne in Yokohama na Japonskem 2. jutraj prihodnjega dne.

Dežele izven Lige narodov

Vprašanje: Koliko dežel je v Ligi narodov? Katere važne dežele niso v njej?

Odgovor: Danes ima Liga narodov članstvo 56 dežel. V seznamu držav po alfabeti je prva Albanija in zadnja "Yugoslavija". Dežele, ki niso v Ligi, so Afganistan, Arabija, Brazilija, Ecuador, Egipt, Sovjetska Rusija, Združene države in Japonska (ki se je odpovedala l. 1933).

FLIS.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904

Podporna Jednota

Izbup. 17. junija 1907 v dr. št. 11110

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Tel. Rockwell 4904

GLAVNI ODBOR S. N. P. J.

UPRAVNI ODBOR:

VINCENT CAINKAR, predsednik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FRED A. VIDER, gl. tajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
LAWRENCE GRADISHEK, tajnik odd.2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN VOGRICH, gl. blagajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FILIP GODINA, upravitelj glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI:

FRANK SOMRAK, prvi podpredsednik.....996 E. 74th St., Cleveland, O.
JOHN J. LOKAR JR., drugi podpredsednik.....1198 E. 170th St., Cleveland, O.

GOSPODARSKI ODBOR:

MATH PETROVICH, predsednik.....595 E. 140th St., Cleveland, O.
ANTHONY CVETKOVICH.....963 Seneca Ave., Brooklyn, N. Y.
JOHN OLIP.....149 S. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.

POROTNI ODBOR:

JOHN GORŠEK, predsednik.....414 W. Hay St., Springfield, Ill.
ANTON ŠULAR.....Box 27, Arma, Kans.
JOHN TRČELJ.....Box 257, Strabane, Pa.
FRANK PODBOJ.....Box 61, Parkhill, Pa.
FRANK BARBICH.....1216 E. 176th St., Cleveland, O.

NADZORNI ODBOR:

FRANK ZAITZ, predsednik.....3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
FRED MALGAI.....25 Central Park, Peru, Ill.
JACOB AMBROZICH.....418 Pierce St., Eveleth, Minn.

POZORI—Korrespondenca s glavnimi odborniki, ki delajo v gl. uradu, se vrši takole: VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika, naj se nanašajo na predsednika. VSE DENARNE pošiljave in stvari, ki se tičejo gl. upravnega odbora in jednote vabla, naj se pošiljajo na gl. tajništvo. Vse zadeve, ki se tičejo gl. blagajnika, naj se pošiljajo na gl. blagajništvo. Vse zadeve v zvezi s blagajniškim poslom, naj se pošiljajo na blagajništvo. VSE PRITOŽBE glede nepravilnosti v gl. upravnem odboru naj se pošiljajo Frank Zaitz, predsednik nadzornega odbora. VSI PRIJEMI na gl. porotni odbor se naj pošiljajo na John Goršek, predsednik porotnega odbora. VSI DOPISI na drugi svet, namenjeni, naj bodo poslani in vseh vrst, kar je v zvezi s službenimi posli, naj se pošiljajo na "PROSVETA", 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. NOTE: Correspondence with the Supreme Office should be addressed as follows: Communications for the supreme president should be addressed to him. All remittances of money and business concerning judges and members other than such benefit should be addressed to the secretary's office. Matters of club benefit should be addressed to the assistant secretary. Financial matters under the jurisdiction of the treasurer's office should be taken up with him. Complaints concerning the work of the executive board should be addressed to Frank Zaitz, chairman of the Board of Supervisors. Charges, complaints and appeals should be addressed to John Goršek, chairman, Judicial Committee.

Razprava o kampanji proti kompanijskim unijam

Eksekutiva Kontinentalnega kongresa se snide na izredni seji, na kateri bodo predloženi načrti glede pomoči organiziranemu delavstvu

Philadelphia, Pa. — (FP) — Kako naj Kontinentalni kongres podpre gibanje strokovno organiziranega delavstva v novih razmerah državnega kapitalizma, ki jih je ustvaril Rooseveltov "new deal", bo predmet diskuzijam na izredni konferenci eksekutivnega odbora Kontinentalnega kongresa, ki se otvori 6. julija v tem mestu.

Na tem zborovanju bodo predloženi načrti za obširno kampanjo proti kompanijskim unijam in proti fašističnim organizacijam, kakršne predstavljajo Smithovi rjavosrajčki, katerih glavni stan je v Philadelphiji.

"Zakon o vladni kontroli nad industrijami vsebuje velike možnosti v prid in škodo ameriškomu delavstvu, ki dela v tovarnah in na farmah," se glasi izjava Kontinentalnega kongresa. "Ako bo delavstvo izbrabilo priliko, ki mu jo nudi ta zakonodaja, si bo zasiguralo svoje pravice ter se bo lahko upiralo izkoriščanju."

Emil Rieve, načelnik eksekutivnega odbora Kontinentalnega kongresa in predsednik Ameriške federacije nogavičarskih delavcev, je bil med prvimi unijskimi voditelji, ki so spoznali velikanse možnosti v prilogi unijakemu gibanju v predlogi industrijske kontrole, ki je pozneje postala zakon. On je takoj pričel propagirati agresivno akcijo s strani strokovnih unij z namenom, da delavstvo izkoristi provizije novega zakona v svoj prid. Stopil je v stike z drugimi unijami v oblačilni industriji in jih pridobil za skupno akcijo pri organiziranju delavcev v tej industriji.

Poziv, ki ga je Kontinentalni kongres na svojem prvem zborovanju v Washingtonu naslovil delavcem in farmerjem, naj se organizirajo in nastopajo skupno, je dobil ugoden odziv. V kratki dobi je bilo sklicanih že petnajst državnih konvencij Kontinentalnega kongresa, kar pomeni, da ima program tega kongresa močno zaslonbo pri ameriških farmerjih in delavcih.

Eksekutivni odbor Kontinentalnega kongresa tvori osebo, ki zavzema važna mesta v delavskih in farmerskih organizacijah.

Čikaska razstava: Miss Eleanor Frost iz Syracuse, N. Y., ki je dobila nagrado kot milijonska oseba, ki je stopila na razstavišče.

Tone Seliskar:

NASEDLI BROD

Roman v treh delih

Justin je zaslužil provizijo.

Računi so bili pravilni, pregledani; kdo se je briga za to, če so kuhali za ujetnike meso bolnih konjev namestu govejega.

Hranili so jih le toliko, da niso poginili od lakote.

To taborišče je bila nekaka zbirališna postaja, iz katere so jih v manjših oddelkih pošiljali v ozadje. Fronta ni bila daleč. Grmečje topov se je posebno ponoči močno slišalo. Poveljništvo je na vse mogoče načine skušalo ohraniti red in preprečiti nalezljive bolezni. Barake so bile poskropljene z apnom; za najmanjši prestopok so ujetnike kruto kaznovali.

Stradali so. V moreči stiski brezdelja so zdaj, ko je postalo toplo, čepeli na solncu in si obirali uši. Včasih jim je kak civilist vrgel čez ograjo pest cigaret. Planili so nanje kakor gladi volkovi. To je postalo imovitim meščanom pravcata nedeljska zabava. Popoldne, ko so tod mimo hodili na sprehod, so jim metali napol obrane kosti piščancev, ostanke kruha in cigarete. Ter se zabavali nad lakoto nesrečnih razcapancev, ki jih je glad ponižal na stopnjo sestrade, zaprte živali.

Sredi tabora je raslo nekaj zanikarnih hrastov, ki so pričeli zeleneti. Na spodnje veje so privezovali ujetnike, ki so kršili red. Včasih so viseli hkratu po trije, obešeni za roke le toliko, da so se s prsti dotikali tal. Sestrade in oslabljeni so kmalu popadali v nezavest.

Disciplina! Neko popoldne so vse ujetnike nagnali na zapadno stran taborišča. Na mali vzpetini je bilo postavljenih sedem valic. Solnce je obsevalo to pošastno sliko. Ves dan je viselo na njih sedem trupel. Pomladni veter se je zaganjal vanje in jih včasih semtertja zanihal.

Straža je razlagala ujetnikom, ki so z izbuljenimi očmi strmeli v to grozo:

— To so vaši prijateljski. Špijonički! Kdor bo poskusil pobegniti, ne bo prišel dlje kakor do vrvi!

Ko so se nagledali, so jih s puškinimi kopiti nagnali nazaj v barako.

Predmetje, ki se je pričeno tako zadaj za barakami, je bilo natlačeno z begunci, ki jih je vojna gnala iz njih domov. Med hišami je zraslo mestece lesenih kolib, v katerih so prebivali s svojo revščino.

Glad jih je stiskal.

Bosi in strgani otroci so stali pred vojaškimi kuhinjam in mlo prosjčili za požirek tople juhe.

Lepe kmečke žene, ki so imele moše na fronti in zdaj tu gladujejo s svojimi otroci, so se potikale okoli vojaških barak.

Za Justina je, kar sredi vsega tega, postala vojna prijetna stvar. Pojem nevarnosti je zamrl, pri topli in bogati hrani in denarju, ki ga je na tako lahak način koval, ter brez skrbi, se je pričel ogledovati po okolici. Misel na dopust je zamrla, njegova trgovska nraga je rasla vse bolj in ko je poslal svoj ženi prvih sto kron, se mu je zdelo, da lahko zdaj z denarjem nadomešča dopust. Brez težav bi ga dobil. Toda med tem bi utegnil kdo drugi zasedi njegovo mesto...

Zvečer je hodil v mesto.

Ko je taval po ulicah med lesenimi begunskimi bajtami, so se ženske zaganjale vanj in ga prosile:

— Panje, panje, hljeba, Brot!

Večkrat jim je vrgel kak hleb komisa. Vojaki stražne stotnije so prežali na te gladne ženske. Opazil je, da jih vodijo zvečer v svojo barako.

Justin je spal v pisarni čisto sam. Nadporočnik je stanoval v mestu in njegova soba poleg pisarne je bila vedno odklenjena. Pod posteljo je imel skrbno zaklenjen velik kovčeg. Tu je bil njegov zaklad: nekaj hlebov kruha, prekajeno meso, sir, vse dno založeno s konzervami, steklenica ruma, pravcato skladišče tobaka.

Prišel je kupčevati z begunci in ujetniki. Živež je zamenjaval za zlate prstane, uhane, ure. V pločevinasti skatli je lepa zaloga teh drobnih, svetlikajočih se stvari, ki jih je prodajal Židom. Ti so lazili okoli beguncev kakor zli duhovi. Najdražji spomini so padali za košček kruha v njihove malhe.

Justin ni iskal družine. Previden je bil, s tovariši ni maral sklepati prijateljstva. Živel je zase in za svojo kupčijo, dobro se je hranil, ničesar mu ni nedostajalo, le kadar je ležal sam v svoji pisarni, ga je misel na žensko podžgala. Kristina ga je vznemirila in to mučno, neznosno razpoloženje ga je dolgo preganjalo.

Pisarna, katere izhod je bil izza bodeče žice, je imela okence na stezo, držečo čez travnik, bližnjico v begunsko taborišče.

Topel večer se je spuščal na zeleno okolico. Iz tabora se je dvigala mehka ruska pesem in se razlivala po vsej ravnini do širokega gozdnega hrbita. Nekje so peli v živi meji ptiči. V daljavi so votlo grmeli topovi. Iz begunske četrti se je dvignil v zrak otožen ženski glas in se zgostil v sanjavo melodijo.

Sedel je na klopi pred pisarno. Kadil je cigareto in se udobno zamislil na vse strani. Večer je bil sanjav, ves prežet s pomladno milino in soglasjem, ki je vrelo iz tople zemlje.

Zamišljenega in vase zatopljenega je prebudil iz toplih čuvtvov droban korak bosih nog na steti.

Bila je lepa begunka Nastja.

Takoj jo je spoznal.

Videl jo je, ko je hodila prepevat pred stražno barako ukrajinske pesmi. Njen glas je bil nizek, poln alt, ki je dajal otožnim pesmim težak, resen poudarek. Vojaki so jo zelo radi poslušali.

Med vrvežem beganja v prvih dneh vojne, ko so zasedli njihovo vas kozaki, čez nekaj dni pa zopet naši, se je izgubila od družine, ki je ni mogla nikjer najti. Morda žive družinski člani kot begunci v Rusiji, morda tu kje v bližini.

Živela je sama zase in se na vse mogoče načine prebijala skozi trpljenje. Živela je na svojo roko, zavedajoč se, da je drugim na poti, ker žive vsi v največji bedi.

Bila je mlada, vitka deklica. Zdaj, ko je toplo, hodi bosa. Morebiti ji je bilo osemnajst, morebiti komaj sedemnajst let. Mnogokrat je hodila v taborišče po kruh. Vojaki so jo lovili, ujetniki sloneli na ograji in ji metali poljube.

Njeno modro krilce je komaj zakrivalo kolena. Bila je polnih udov, gibkega telesa, ki se je v preozki obleki močno odražalo, saj je bil vsak njen gib tesno spojen z blagom, in ostro oblikovanih prsi, ki so bile zajete v sinji živetek, tesno zapet v pasu.

Drzna deklica!

Nič se ni bala prihajati k vojakom.

(Dalje prihodnjik.)

Zgodba današnjih dni...

(Ob smrti sodruga Antona Ulčiča na Jesenicah)

Napisal Ti bom zgodbo, žalostno sicer ali resnično, kakor se je dogodila.

Nekako pred dvema leti sem Ti napisal slično, toda mi smo tako srečni, da smo na sličnih slučajih bogati, kateri nas pa žal še ne spametujejo...

Tam v solnčni Goriški se je rodil delavski družini nov član. Zgodaj je moral ukusiti vse tegobe proletarskega otroka. Še kot deček je moral z očetom in toliko drugimi čez širno morje v daljne afriške pragozde za kruhom, katerega jim lepa goriška ni mogla dati. Izpostavljen tropični vročini afriškega solnca in vsem nevarnostim pragozda, je ta mladi dečko spoznal vso grenkobo dela in tudi njega vrednost. In kakor so že bili ti delavci vsi združeni v eno celoto, da skupno kljubujejo vsem nevarnostim in se borijo za enotni zaslužek, tako tudi v poznejšem življenju ni več zapustil delavske družnosti, t. j. njegove prave strokovne organizacije.

Kmalu ga zopet srečamo v Trstu v tovarni kraj morja, pri visokih pečeh, kjer zopet kljubuje vročini in dušljivemu zraku plina in koksa.

Prišla pa je vojna in kot begunec je pribežal v naše kraje. Zopet je stopil v službo plavčev

in Martinovihi peči, kakor da bi njegovo telo ne moglo pogrešati vročine, ki se jo je mlado nasrkalo v Afriki. Monotono mu je potekalo življenje, kot njegovim tovarišem, vsak dan ga je klicala sirena, vsak teden v drugem času in med kratkimi oddihom nam je tako rad pripovedoval o visokih in debelih hrastih pragozda.

Domači, kolikor jih je imel, so mu med tem časom pomrli, brat mu je ostal na vojni, zadnjega je vzela jetika in borna rojstna kajža je prešla na tuje, on pa je bil med nami nad 18 let.

Pa se je zgodilo, da je omagal na poti življenja, zrušilo ga je in za vedno je zatihnil oči, no če hočete tudi kozarec, katerega se mu je toliko očitalo, nihče pa ga ni razumel, da je sam in da njegovi duši kljub vsemu le manjka domačnosti, katero je skušal včasih nadomestiti tudi s kozarcem.

Pobrigali so se za pogreb njegovi tovariši in sodrugi, da ga spremijo v borbi za kruh padlega, na njega zadnji poti. Kupili mu venec, mu na rdečo papirnate trakove dali natisniti zadnji slovo in spremili bi ga...

Pa se je zgodilo čudno prečudno, prišel je on, ki pravi, da je namestnik Njega, ki je učil, da smo vsi bratje, vsi enaki, da se moramo med seboj ljubiti in tudi sovražnikom vse odpustiti, če v življenju, smrt pa itak vse izravna, pa se je ustrašil ne-

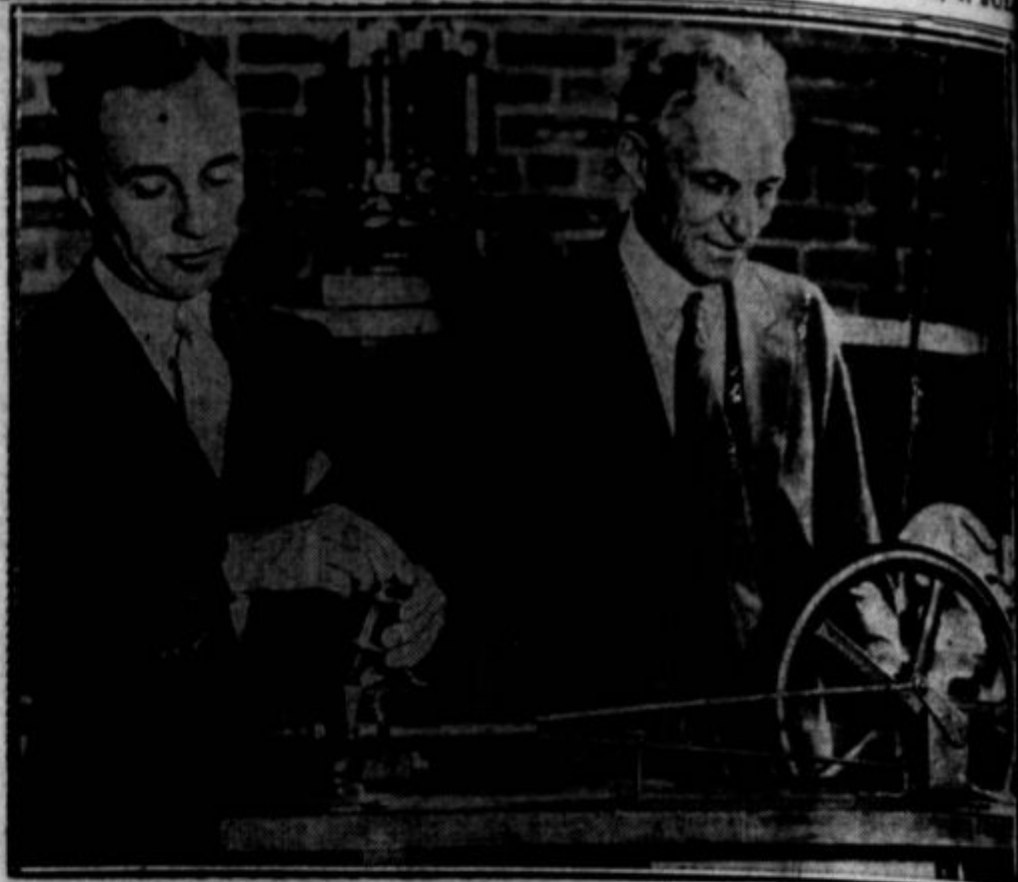
dolžnih papirnatih trakov obvenec, ki so bili rdeči in odpovedal je spremstvo.

Rdeča barva, simbol ljubezni, saj še v bibliji na več mestih čitamo od rdeče barve, zakaj si v tem slučaju tako grešna in tako grozno nevarna.

Vztrajali pa so spremljevalci pri svojem, niso hoteli odstraniti nedolžnega rdečega papirja in maziljenec božji je odšel, ne da bi blagoslovil krsto trpina, sam naprej z zatrdilom, da počaka pred cerkvijo. Pogrebi se pa zgražajo, ko ga vidijo bežati samega s svojim spremstvom brez spreveda po cesti, komentirajo čudno "Božjo ljubezen in vsemogočno usmiljenje" in še pravijo, šele pred dobrimi tremi meseci je bil drug pogreb, dva venca z rdečimi trakovi, pa ga je spremljal ta, ki je sedaj spremstvo odklonil, seveda drugačno sorodstvo je imel, in še pravijo: knjiga pa piše, pred Njim smo vsi enaki, čudno, da ta tega ne ve...

Pa se je razvil dolg sprevod soborcev in njihovih družic ter otrok, delavska godba svira žalostinke, pogrebi pa razmišljajo ono znano: vera gor...

Ko dospajo do cerkve, res pričakuje, opravi svoje obrede in zopet odhiti po bližnjici na pokopališče, niti to pot ga ne spremlja, kajti rdeči trakovi že govorijo pa o veliki ljubezni, ki bo objela ves svet, da bo postal človek človeku res

Henry Ford (desno) in njegov sin Edsel ogledujeta model prvega avta, ki ga je Ford pred 30 leti. Takrat je bil Ford strojniški delavec, toda avto ga je dvignil med multimilijonarje in največje izkoriščevalce delavcev.

brat in ne volk, vsi pa bomo enaki in nikjer ne bo izjem.

Pa ga izročijo materi zemlji iz katere je izšel, ne sicer solnčni Goriški, ker tam čudno gošpodarijo tuji nad življenjem, ti dobrobrčni gospodarji pa so v dobrih odnosih z možmi katoliške akcije, pač pa v svobodno zemljo, pod čiste planine, kjer naj sniva, o krščanski ljubezni, katero so mu tudi za plačilo odklanjali in pa o rdečih trakovih in onih, ki so mu jih dali in so še v borbi...

In ko so se ti vračali nazaj na svoje skromne domove, jih je z neumljivo silo oklepala rdeča barva, sodružna, ali po krščansko bratska ljubezen, da so jo občutili tudi tisti, katerih do sedaj ni objela in kateri so se ji morda na povelje tudi izogibali.

Odpočij se med nami, v borbi padli, mi pa verujemo v zmago rdeče barve, velike bratske ljubezni, borimo se zanje in jo vžigamo v srcih vseh trpečih in ne odnehamo, dokler ne zažari nov rdeč dan, ali pa ne omagamo še mi in se ne snidemo...

—ft—

Mihajl Zoščenko:

TAT

Ze večkrat so mi rekli: "Ker ste satirik, bi morali namesto zabavnih zgodbic napisati nekaj ostrega o tatovih, spekulantih in lopovih. Udarite po njih, brez usmiljenja!"

Tako bom poskusil obravnati takšno zadevo. Tatvina se je primerila v našem konsumu. Tam je bilo dosti blaga. V izložbi so ležale race, dišeč holandski sir, damske nogavice, kolinaska voda, cigarete. Vse te stvari so nekoga zamikale. Skratka, ponoči se je splazil tat do zadnjih vrat, jih prežagal, dvignil zapih in pošteno gospodaril po prodajalni. Čuvaj pa, ki je sedel pred vrati, je spal in ni ničesar opazil. "Imel sem zmešane sanje", je pripovedoval pozneje, "a drugače nisem ničesar slišal." Čuvaj je neprestano stopal po prodajalni sem in tja in vsakega rotal, naj ga ne pusti na cedilu.

Upravnik je dejal: "Bodi brez skrbi." Toda čuvaj je tam stal in postajal čedalje turobnejši. Po vsem videzu ga je žalostilo najbolj to, da je tat odnesel toliko blaga.

"To mi je nerazumljivo. Drugače imam tako rahel spanec in tudi noge sem stegnil preko vrat. To je vendar nemogoče, da bi mogli preko mene spraviti dve vreči sladkorja."

"Imaš pač trdno spanje, ti pa sji sin," je dejal upravnik.

"Ne, da so toliko ukradli, to je nemogoče. Gotovo bi se bil zbudil," je odvrnil čuvaj.

"Torej", je dejal upravnik, "napravili bomo zapisnik in potem bomo videli, kakšno škodo si dal prizadeti državi."

V prisotnosti milice so pričeli sestavljati zapisnik. Seštevali so in primerjali. "Zapišite", je dejal upravnik, "devet pudov sladkorja v kockah. Ena in šestdeset zavojčkov cigaret. Dva tucata damskih nogavic. Osem klobas."

Hipoma se je oglasila blagajničarka: "Zapišite, da so pobra-

li iz blagajne sto dva in trideset rubljev in da manjkajo trije koprni svinčniki in ene škarje."

Pri teh besedah je pričel čuvaj naravnost kruliti. "Odvedite čuvaja", je prosil upravnik milico, "s svojim kruljenjem nas samo moti."

"Čuješ, striček", se je obrnil miličnik do čuvaja, stopi rajši domov. Če te bomo potrebovali, bomo že prišli pote."

Tedaj se je oglasil iz sosedne sobe knjigovodja: "Imel sem na steni svilen ovratno ruto in ta sedaj manjka. Prosim, zapišite še to, ker bom zahteval povračilo za izgubo."

"Ti gnoj!" je zavpil čuvaj nadomda. "Tvoje rute pa nisem odnesel. In osem klobas tudi ne. Hočete norce briti z mano? Vzel sem natanko dve klobasi."

Mrtvaška tišina.

"Zlodej vas odnesi", nadaljuje čuvaj. "Vse priznam. Jaz sem kradel. Toda jaz sem pošten človek. Upira se mi, kako se tu sestavljajo zapisniki."

"Tak tako, ti lopov si se splazil v prodajalno?" je vprašal neki miličnik.

"Da, jaz sem se splazil," je bil čuvajev odgovor. "Toda denarja, škarij in rute se nisem dotaknil. Vzel sem samo pol vreče sladkorja, tucet ženskih nogavic in dve klobasi. Takšne lopovščine vendar ne bom trpel na svojo ime."

"Seveda, lahko smo se tudi zmotili," je menil upravnik. "Takoj bomo vse še enkrat pregledali."

"Kakor sem pravkar opazila," je dejala blagajničarka, "je denar zlezal pod papirje. Ni ga torej ukradel. Manjkajo samo še škarje. Ah, tukaj so."

"Ruto sem tudi našel," je sporočil knjigovodja, "vtaknil sem jo bil v žep."

"Popravite zapisnik," je dejal upravnik. "Manjka res samo pol vreče sladkorja."

"Lopov, prestej vendar tudi klobase!", je zavpil čuvaj. "Dru-

gače se ne bom mogel obvladati! Teta Njuša mi je za pričo."

Cez nekaj časa so se dejanski stan in izkazalo da je bilo ukradenega rešeno, kolikor je navedel. Prijeli so ga in odvzeli cifo. Teta Njuša so tudi pri njej so našli ukraden go. Vse so ji odvzeli, ne klobase, ki jo je bila snedla.

IZLETNIKOM IN OBISK CEM SVETOVNE RAZ

Naznanjam, da imam v hotelu in kabinah prostora onob. Prostor se nahaja v krasnem malem gričku v drevoredu. Kabine oddajajo nikom dnevno, tedensko ali v najem. V kabinah je plin, oprava, dasi najemniki, ali lahko sami kuhajo.

Tukajšnja okolica je zelo prijazna, valovit svet ob ki, je na razpolago za ribar, pripravno za izlete v okolico znameniti "Starved Rock" Park". Najboljša postrežba jemla. Prostor se lahko najde, pol milje južno od mesta, poznan pod imenom

"VALLEY VIEW IN Road 7-a in 2, La Salle, JOSEPH ŠČEK, lastnik"

POJASNILO

Valed depresije in krize, ki je zadela članstvo oziroma naročnike lista Prosveta, je po da pojasnimo tajnikom stopnikom Prosveta, da vamejo od naročnikov Prosveta naročimo tudi o pol leta in kjer ni drugo samo za četrt leta. Vam se dobili da, ker razmavajo to. List Prosveta prizadet v ti krizi in sramo na tajnika in na da skušajo kjer koli in hraniti naročnike na Apeliramo tudi na naročnike, da naj še v poravnajo svojo naročnijo mogoče plačati celotno, če je polletno naročnina, da se ohrani list še naslednevnik.

Philip Godina, upr.

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča d

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrva slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLAN S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerno, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 So. Lawndale Avenue
Telefon Rockwell 4944
Chicago, Ill.

Tam se dobe na željo tudi vse ustrezne pojase